

IDEÁLNÍ POČET hraček se stanovit nedá. „Platí ale, že méně bývá více. Doporučuji myslet na to i na Vánoce a darovat dítěti řekněme do pěti dárků,“ radí Koucká.

S hračkami to přeháníme

Začal advent, děti sepisují dopisy Ježíškovi a rodiče ve snaze splnit nejlépe všechna přání svých ratolestí podnikají zoufalé nájezdy na hračkářství. „Přemíra hraček přitom vede k tomu, že si děti paradoxně přestávají hrát,“ říká psycholožka **PAVLA KOUCKÁ**.

Krabice plné autíček, kopa panenek a postele obskládané plyšáky. Pokojíčky mnoha dětí připomínají hračkářská depa. Podle čeho by rodiče měli svým potomkům vybírat dárky, když vidí, že už prakticky všechno mají?

Do tohoto bodu by se primárně vůbec neměli dostat. Když přemýšlíme, jestli dítěti pod stromek pořídit dvacátou panenku nebo padesátého angličáka, je něco špatně. V takové situaci už je totiž opravdu těžké dítě skutečně potěšit – všeho má nadmíru. Pokud jsou však rodiče od začátku skromnější a krotí v obdarovávání i příbuzné, přátele a různé návštěvy, je snadné udělat dítěti hračkou radost. Mnohdy stačí jen poslouchat, po čem touží.

Jak se ale v dětských touhách orientovat, když se dennodenně mění?

Mezi všemi přáními, kterými nás potomci neustále zahrnují, bývají i touhy stabilní. Když již několik měsíců mluví o něčem konkrétním, je poměrně vysoká pravděpodobnost, že je ta věc potěší a že jim také vydrží.

Co když ratolest prahne po něčem, co rodičům připadá vysloveně ošklivé?

Je-li touha opravdu dlouhodobá, bývá vhodné udělat vůči vlastnímu vkusu ústupek. Může se třeba stát, že si náš syn přeje sliz. Nám se to může zdát odporné, ale dítě po tom opravdu touží. Dříve si děti běžně hrávaly třeba s bahnem, hlínou, měly možnost se ušpinit, „patlat“ se v něčem, což je přirozená součást dětské hry. Dnes už moc takových příležitostí nemají. I takový sliz pak může udělat dobrou službu.

Které hračky dítě nezbytně potřebuje pro svůj rozvoj?

Dítě primárně nepotřebuje hračky, potřebuje si hrát. Dnešní společnost je zaměřena na výkon, hodně rodičů je tak doslova posedlých rozvojem svého potomka

a tím, aby to někam dotáhl. A podle toho vybírají i hračky. Hra s hračkami se dnes obecně nadhodnocuje. Přitom existují další dva srovnatelně důležité druhy hraní. Prvním z nich je hra motorická, kdy dítě třeba skáče, běhá, balancuje na obrubníku, vychyluje se z rovnováhy nebo jenom točí hlavou. Podle teorií etologů jsou všechny tyto aktivity vedle jiného také určitým tréninkem na případné budoucí nehody. Děti si tímto způsobem prostě zkoušejí lehce problémové situace.

A ten další typ hraní?

Tím je hra sociální, tedy hra na něco. Například když si děti řeknou: Já budu maminka, ty tatínek, teď jsme jako v autě a jedeme na dovolenou, brm brm. Trénují si tak společenské interakce, zkoušejí se vžívat do rolí. Ani tyto hry však dnes nedostávají takový prostor jako hry s hračkami a to je škoda.

Proč podle vás hračky vedou?

Částečně za to mohou reklamy, které v podstatě hlásají, že hra rovná se hra s hračkami. Hru motorickou a sociální totiž nelze dost dobře zpeněžit. Dalším důvodem je dnešní přehnaný důraz na bezpečnost. Když dítě běhá a skáče, pochopitelně se snadněji zraní, než když někde sedí s certifikovanou hračkou.

Mgr. et Mgr. Pavla Koucká (43)

Vystudovala obor biologie na Přírodovědecké fakultě a psychologii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Pracovala jako novinářka nebo jako psycholožka na lince důvěry. V současnosti provozuje vlastní psychologickou praxi. Zaměřuje se na problematiku zrání osobností, poradenství pro rodiče a psychoterapii dospělých. Je autorkou konceptu uvolněného rodičovství, o němž napsala knihu. Je vdaná a má tři děti.

Takže rodiče raději nakupují a nakupují, až pokojíčky přetékají. Jaký efekt to na děti má?

Často si pak – na první pohled paradoxně – přestávají hrát. Jen těkají od jedné hračky k druhé a neponoří se do hry zcela. Nebo prostě sedí uprostřed všech těch věcí a nevědí, co si vybrat. Je to pro ně vlastně stres. A s tím se pak každé dítě vyrovnává po svém. Americký expert na výchovu Kim John Payne ve své knize *Jednoduché rodičovství* uvádí k tomuto tématu zajímavou kazuistiku. Přišli za ním rodiče, kteří řešili dlouhodobý sourozenecký spor: dcerka neustále rovnala hračky, jenže její bratr je pořád dokola rozhazoval po pokoji a ničil. Payne jim poradil, aby hračky redukovali na desetinu. Spory pak ustaly a sourozenci si začali hrát.

Máte pro to vysvětlení?

Děti měly tolik hraček, že byly nad jejich kapacitu. Nevládly ony hračkám, ale hračky jim. Holčička se s tím vyrovnávala tak, že je úzkostlivě uklízela. To byla její vláda nad nimi. Chlapce rozčilovalo, že tolik věcí nezvládá, tak je ničil. Podobně jako tito sourozenci reaguje v takové situaci hodně dětí.

Naši prarodiče, kteří měli v dětství třeba jen jednu panenku, si tedy možná paradoxně vyhráli více než dnešní mladá generace...

Je to možné. Zajímavé ale je, že stesky na přemíru hraček najdete už v pedagogickém spise Jeana-Jacquesa Rousseaua *Emil aneb o výchově* z roku 1762. V textech z devatenáctého století se pak podobné zmínky objevují častěji. Tím nechci říci, že množství hraček u dětí nestoupá. Hlavní rozdíl je ale v tom, že dříve šlo o problém bohatších vrstev, zatímco dnes se to týká všech. Sociálně slabších rodin dokonce možná ještě palčivěji.

Proč myslíte?

To by bylo na hlubší rozbor. Částečně je to nejspíše dáno tím, že když máte obavu, že něco brzy nebudete moci pořídit, jdete a koupíte to raději hned. Pokud ale věříte, že si tu věc budete moci dovolit kdykoli, s klidem si ji v danou chvíli nepořídíte. Matky v azylovém domě, kam docházím, často utratí poslední peníze za cetky, na které si jejich potomci ukážou, ►

► **V ZÁPLAVĚ VĚCÍ.** „Hračkami zahlcené děti se neučí pracovat s vlastní frustrací, s pocitem, že něco nemají. A také jsou ochuzeny o touhu,“ vysvětluje psycholožka.

nedokážou je omezit. Hračkami zahlcené děti se ale neučí pracovat s vlastní frustrací, s pocitem, že něco nemají, což je dost cenný vklad do života. A také jsou ochuzeny o touhu, těšení se.

Kolik hraček je tedy akorát?

Ideální počet se stanovit nedá. Nicméně platí, že méně bývá více. Doporučuji na to myslet i na Vánoce a darovat dítěti řekněme do pěti dávků. I proto, aby mělo čas každý z nich si užít. Samozřejmě je to hodně závislé na situaci, povaze dítěte, na jeho věku. Třeba roční batole více než obsah dárku baví trhat papír – tam se tedy ani nemusíme vyčerpávat. Čím jsou děti starší, tím více toho potřebují,

chtějí... Když pak rodiče vidí, že toho jejich potomci mají ažaž, nemusejí hračky rovnou vyhazovat. Malým dětem je mohou třeba rozdělit do krabic a část z nich schovat. Po čase se jen krabice obmění.

Podepíše se nějak to, s čím si dítě hraje, na jeho budoucí povaze a vlastnostech?

Hračky na naše potomky samozřejmě působí. Jejich vzhled může ovlivnit například vkus dětí. Když jim pořizujeme lego a jiné stavebnice, rozvíjíme jejich matematicko-logickou inteligenci, prostorovou paměť a pochopitelně je formujeme jinak, než když je zahrnujeme panenkami a plyšáky. Pomocí stolních her se zase učí prohrávat, uvažovat strategicky...

Do jisté míry může mít to, s čím si dítě hraje, vliv i na výběr budoucího povolání. Když mu například kupujeme zmiňované stavebnice, zvyšujeme pravděpodobnost, že z něj jednou bude třeba stavbař. Musí k tomu však mít i jiné dispozice.

Co materiál, z něhož je hračka vyrobená? Může i ten ovlivnit charakter našich ratolestí?

To si netroufám říci. Občas se setkávám s maminkami, které kupují pouze hračky z přírodních materiálů. Chápu to, protože jsou většinou vkusnější, příjemnější, ekologičtější. Rozhodně si ale nemyslím, že by panáček z plastu dítě nutně posouval špatným směrem. Důležitější než materiál je podle mě celková kvalita hračky

TRÉNINK NA DOSPĚLOST. Na plyšácích a panenkách si děti cvičí mateřské či otcovské city. „Taková hra má svůj smysl pro holky i kluky,“ říká Koucká.

▲ **BÝT TAK JAKO ON.** Popularita figurek superhrdinů zřejmě souvisí s neuspokojenou potřebou většiny chlapců bojovat a bránit.

– když se brzy po koupi rozbije, vyhodí se a pořídí nová, ovlivní to postoj dítěte k materiálu. Neučí se vážit si věcí.

Ocení vůbec dnešní děti, masírované reklamou, po domácku vyrobené hračky?

Určitě ano. Když dítě vidí, že mu máma po večerech šije medvídku, když pozoruje tátu, jak mu vyrábí domeček pro panenky, mívá k takovým hračkám bližší vztah, než když mu je koupíme v obchodě. Obzvláště když se na tvorbě samo podílí. Je to podobné, jako když děti pomáhají při vaření – jídlo jim pak více chutná.

Zmínila jste, že stolní hry učí malé hráče prohrávat, stavebnice zase představitivost. Jakou roli mají v dětském světě třeba plyšáci?

Často se stávají takzvaným přechodovým objektem. Ten dětem pomáhá překonat úzkost nebo strach, když se například učí usínat samy bez rodičů. Plyšáci jsou navíc roztomilí, takže si na nich děti cvičí mateřské či otcovské city. Pečují o ně, jsou to v podstatě taková jejich mláďata. Podobné je to s panenkami. Taková hra má svůj smysl pro holky i pro kluky. I ti by podle mě měli mít možnost hrát si s panenkami.

Moderní panenky umějí mluvit, chodit, plakat, čurat... Čím více toho hračky dovedou, tím více je děti chtějí. Je i hra s takto technicky „nadanými“ vymoženostmi o to přínosnější?

To si nemyslím. Ve výsledku se pak totiž často redukuje na mačkání čudlíků. Oproti tomu s hračkou, která nic nedělá, nebo třeba i jen s všedními předměty, jako je kuchyňské náčiní a podobně, může dítě při hře popustit uzdu své fantazii – z vařečky je rázem meč, z poklice štít...

Když už jste zmínila meč, patří podle vás atrapy zbraní do dětských rukou?

Pokud děti třeba sledují filmy, kde pořád někdo běhá s puškou nebo mečem v ruce, mají potřebu to napodobovat. Obzvláště pro kluky je to přitažlivé – vždyť v průběhu celé naší evoluční historie byli vychovávaní jako bojovníci, lovci, ochránci... Tím ovšem nechci říci, že bychom jim měli napodobeniny zbraní kupovat. Když si ale syn hraje s klackem, že je to jeho pistole, určitě není důvod se hroutit, že má dítě agresivní tendence. Hlavně bychom mu to neměli urputně zakazovat. Vzpomínám si třeba na chlapečka, který byl doslova posedlý střelením. Rodiče mu přitom žádné pistoly nedávali, pokud si nějakou postavil

z lega, rozložili mu ji, a když zbraň napodoboval alespoň pomocí prstů, zlobili se na něho a zakazovali mu to. A to byl vlastně důvod jeho posedlosti.

Mezi chlapci v posledních letech „frčí“ figurky superhrdinů a vše s jejich obrázky. Proč jsou zrovna tyto hračky tak populární?

Kluci mají přirozenou potřebu bojovat, bránit i dobývat, většinou touží být hrdiny. Když se jim nedostává možností si takto hrát, prát se, odžijí si to alespoň s těmi superhrdinami ve své fantazii. Velmi proto podporuji tatínky, aby se prali se svými malými syny. Uspokojí tak tuto jejich potřebu a kluci to navíc milují. Když takovou „bitku“ otce a syna sledujete, jsou to endorfiny na druhou.

Když člověk přijde do hračkárství, po chvíli ho ze všeho toho pípání, houkání a nejrůznějších skřeků rozbolí hlava. Co jako psycholožka soudíte o hračkách, které vydávají zvuky?

S mírnou nadsázkou můžeme říci, že věnování takové hračky je pomsta rodičům obdarovaného. Záleží samozřejmě na tom, jak příjemné či nepříjemné ty zvuky jsou, jestli se dají vypnout nebo ztlumit a podobně, ale obecně si myslím, že děti takové hračky nepotřebují. Je to něco navíc. Zvuky přece při hraní vytvářejí samy – za žabičku kvákají, za panenky mluví, za vláčky dělají ššš hů. A to je mnohem milejší, pestřejší a kreativnější než jen pasivně naslouchat tomu, co hračka vyluzuje. **Radka Římanová**